

Budai termális vonal

Budapesten üzemelő hévízkutak (35–70°C) száma: 25 db (együttesen a budai és a pesti oldal forrásai és fűrt kutjai)

Legmelegebb vizű forrás: Antal-forrás (a Lukács forráscsoport tagja), jelenleg 53°C-os

Budapest a melegvizes gyógyfürdők városa – e termálfürdők létüket a budai oldalon a Duna menti ún. termális vonal mentén fakadó természetes forrásoknak, illetve a pesti oldalon fűrt kutaknak köszönhetik (a Margit-szigeten mindkettő megtalálható). A Dunával párhuzamos tektonikai törésvonal mentén (helyesebben a több törésvonal találkozásainál) felszínre bukkanó gyógyvizeket ún. kevert vizű források szolgáltatják, ami azt jelenti, hogy a felszínre lépés helyén a mélyből feltörő melegvíz keveredik a felszín közeli repedéshálózatokban lévő hideg, és eltérő ásványi összetételű karsztvízzel. A Duna jobb partján fakadó források hőmérséklete eltérő annak függvényében, hogy mennyi ún. juvenilis (fiatal, felszín közeli) karsztvíz keveredik a forrásvízhez. A melegebb vizű, 45–60°C-os hévforrások a Duna teraszán bukkannak felszínre, a legtöbb a Gellért-hegy lábánál a Rudas- és a Rác-fürdőnél, valamint magában a Duna medrében (ún. szökevényforrások) is számos melegvizű forrás ered.

A Rudas gyógyfürdő épülete a Gellért-hegy lábánál

A magasabb térszíneken, így a József-hegy tövében, a Lukács és a Császár fürdő területén, vagy Észak-Budán (pl. Csillaghegy, Rómaifürdő, Pünkösdfürdő) 20–30°C-os langyos források a jellemzőek, ide ugyanis a Budai-hegységből nagyobb mennyiségű karsztvíz szivárog. A legtöbb forrás és kút egyébként éppen a két említett, a József-hegy lábánál kialakított fürdő területén található. A Lukács-fürdő területén található egy természetes forrás táplálta állóvíz, a Malom-tó. A hozzá kapcsolódó Molnár János-barlang aktív forrásbarlang,

Európa legnagyobb melegvizes barlangja, amelynek mélyre hatoló, vízzel kitöltött hasadéka ember, azaz bűvár számára is „járható” méretű.

A kevésbé ismert budai törökfürdők egyike, a Veli Bej

A budai hegyek lábánál feltörő hévizek által létrehozott forrásjáratok rendszert alkotnak, az ún. budai termálkarsztrendszert. A megcsapolási szint, azaz a (Duna bevágódásával) a térszín legalacsonyabb pontja fokozatos süllyedése következtében a mélyről feltörő vizek egyre alacsonyabb szinten jutottak a felszínre. Az egykori vizes járatok így mára kiszáradtak és száraz lábbal járható barlangokká alakultak. A barlangképződés és a források vándorlásának folyamata ma is zajlik.

Részlet a száraz lábbal bejárható Szemlő-hegyi-barlangból. Az üregrendszer formakincse (gömbfülkék, borsócseppkövek stb.) világosan mutatja, hogy a járatokat a mélyből föltörő hévforrások alakították ki.

A Budai-hegységet alkotó mészkő és dolomit karsztosodásra, barlangképződésre igen alkalmas. A felszínre hulló csapadék nagy hányada a kőzetrepedések mentén a mélybe (1000 méternél is nagyobb mélységbe) szivárog, és ott kelet felé áramlik, áthaladva a Duna vonala alatt. A Pesti-síkság alá érve nyomás alá kerül, ugyanis ez egy fedett karsztos térség, azaz a karsztos kőzeteket több száz méter vastag, főként a Duna hordalékából keletkezett vízzáró üledékes kőzet fedi. (A pesti oldalon, a Városligetben található Széchenyi-fürdőt ellátó kút 1246 méter mélységben éri el a tárolókőzetet.) A mélységi karsztvíz a nyomás elől kitérni igyekszik, és kisebb mélységbe kerülve visszafelé áramlik a Duna felé, majd elérve a termális törésvonalat, természetes forrásokban, forráscsoportokban bukkan a felszínre. A felszálló források vize több ezer, esetenként akár több tízezer évet is tölthetett a mélyben. A különböző mélységből érkező, különféle kőzetekkel érintkező termálvizek hőfoka és ionos összetétele is eltérő, ezek mind egymással, mind pedig a felszín közeli repedéseket kitöltő karsztvízzel keverednek a kilépés helyén.

Széchenyi-fürdő – részlet

Szöveg: Csuták Máté
Képek: Internet